

ION NISTOR - FONDATOR ȘI PREȘEDINTE AL PARTIDULUI DEMOCRAT AL UNIRII

Doina-Iosefina Alexa

În cadrul activității politice a lui Ion Nistor, un capitol important l-a reprezentat întemeierea și conducerea Partidului Democrat al Unirii din Bucovina. Rădăcinile acestuia trebuie căutate în fostul Comitet al refugiaților bucovineni, ce a activat în perioada 1914-1918, în Vechiul Regat și Basarabia sub președinția lui Ion Nistor și care a avut un rol esențial în realizarea unirii necondiționate a Bucovinei cu România. După realizarea unității naționale, membrii fostului Comitet au reprezentat nucleul grupării naționaliștilor integriști, constituită în cursul anului 1919 la Cernăuți, în jurul lui Ion Nistor și al cotidianului "Glasul Bucovinei". Constituirea partidului a apărut ca o necesitate în contextul în care cele două tendințe prezente după Unire în Bucovina în privința integrării provinciei în structurile României întregite au luat forme manifeste și ostentative, concretizate în "criza" bucovineană și evenimentele ce i-au urmat¹.

În acest context, la 15 septembrie 1919, în cadrul unei adunări ținute în Palatul Administrativ din Cernăuți, gruparea centralistă, în frunte cu Ion Nistor, care din aprilie deținea și principalele funcții în administrația locală s-a constituit în Partidul Democrat al Unirii din Bucovina². În manifestul electoral din 26 octombrie 1919, constituirea partidului era prezentată drept "o trebuință a vieții obștești din Bucovina, în care, prin unirea cu toți românii dintre Nistru și Tisa, alte idei trebuie să conducă sufletul poporului decât cele ce l-au condus sub vitrega stăpânire austriacă"³. Partidul își propunea să realizeze "fără știrbirea drepturilor firești ale nimănui, trecerea de la Vechiul Regat austriac la noul regim constituțional românesc, care se va modifica și completa cu ... nevoile vremii, în Constituția României Mari"⁴.

Programul mai cuprindea și alte revendicări cu caracter general democratic, care vizau o sferă largă de probleme ca de exemplu: unificarea administrativă, votul universal, egal, secret și obligatoriu, unificarea justiției, libertate națională, culturală și confesională, 8 ore de muncă, măsuri de protecție socială, ameliorarea condițiilor de viață și de lucru ale muncitorilor, reorganizarea învățământului⁵. În privința politicii externe se stipula "menținerea demnității și suveranității statului român și orientarea spre acele state și popoare care ne-au ajutat în cel mai greu ceas al dezvoltării noastre"⁶.

Partidul a atras în rândurile sale pături largi ale burgheziei de toate categoriile, dar și un număr mare de țărani români și alte naționalități. Organele de conducere ale acestuia, desemnate în Adunarea de constituire au fost: Ion Nistor – președinte iar Iorgu Toma și Nistor Andronicescu - ca vicepreședinți⁷. Printre membrii marcанți s-a numărat și Dori Popovici, Aurel Moraru, Alecu Procopovici, Coco Vasilco, Constantin Hurmuzachi. Partidul și-a constituit organizații în toate județele din Bucovina, care erau conduse de comitete locale⁸. Organul de presă al acestui partid a fost cotidianul "Glasul Bucovinei".

Având în frunte elemente care s-au remarcat în perioada luptei pentru realizarea unității naționale, în alegerile din noiembrie 1919 a obținut 21 de mandate în Adunarea Deputaților și șapte în Senat, interesele Bucovinei în Parlament fiind reprezentate de 26 de deputați și 11 senatori⁹. Acest rezultat electoral demonstrează marea popularitate a acestui partid în contextul în care a fost prima formațiune politică constituită în Bucovina după Unire. Comentând rezultatul alegerilor, într-un interviu acordat ziarului "Indépendance roumaine" din 19 noiembrie 1919, considera că acestea au avut un caracter fiindcă s-a înregistrat o participare a electoratului de 90%¹⁰.

După demisia guvernului Vaida Voievod, la 19 martie 1920, Partidul Democrat al Unirii aderă la Federația Democrației Național-Sociale, condusă de Nicolae Iorga, care grupa partidele Blocului Parlamentar trecute în opoziție¹¹. Odată cu noua administrație, partidul s-a confruntat cu intense pasiuni în vederea fuzionării cu partidul de guvernământ, în contextul în care prin intrarea în rândurile acestuia la 17 aprilie 1920 a grupării lui Iancu Flondor și apoi a celei a lui Dori Popovici, desprinsă din Partidul Democrat al Unirii. În aceste condiții, la Congresul din aprilie 1920, în programul adoptat, pornind de la considerentul “că unirea s-a făcut, dar nu s-a desăvârșit unificarea administrativă”, își preciza dreptul la existență ca partid regional¹². De asemenea, partidul își precizează poziția față de politica executivului, arătând că “măsurile de unificare pripite nu servesc interesele țării, ci mai mult intereselor electorale, motiv pentru care generează “nemulțumiri în păturile țării și produce neîncredere în stabilirea instituțiilor de drept ale statului”¹³.

În urma alegerilor parlamentare din mai 1920, partidul obține, în contextul prezentat deja, sub 30% din sufragiile din Bucovina¹⁴. La acest rezultat au contribuit cu certitudine și ingerințele noii administrații, în frunte cu Dori Popovici, președintele Comisiei de lichidare, care a încercat în acest mod diminuarea șanselor principalilor adversari. Acest aspect este invocat, cu date concrete de către Ion Nistor, în ședința Senatului din 28 iunie 1920, unde sublinia totodată că Partidul Democrat al Unirii cuprinde “tot ce neamul nostru din Bucovina are mai ales ca forță de muncă, ca autoritate morală, ca pregătire politică și ca intelectualitate”¹⁵.

În cadrul noului Parlament, cu majoritate averesciană, reprezentanții Partidului Democrat al Unirii, alături de cei ai celorlalte partide din Federație, au constituit “opoziția federalistă”, ce a constituit unul din factorii care au contribuit la falimentul guvernului averescian. Cum era și firesc, în numele partidului său, Ion Nistor a făcut parte din comitetul de conducere al Federației, fiind totodată, cum s-a afirmat deja, unul dintre elementele active ale acesteia¹⁶. În contextul creat de descompunerea Federației și încercarea de înlocuire a acesteia cu un bloc al reprezentanților din noile provincii, în iunie 1921, Ion Nistor a precizat, din nou, dreptul la existență independentă al partidului său. Eșuarea acestui plan a apropiat în și mai mare măsură Partidul Democrat al Unirii de Partidul Liberal¹⁷.

Conduita politică a lui Ion Nistor a fost mult influențată, credem și de faptul că în timpul celor aproape 4 ani de refugiu în Vechiul Regat s-a aflat în strâns contact cu regele Ferdinand, Ionel Brătianu, I.G. Duca și alți oameni politici liberali. Atunci, ca și în perioadele cât Ion Nistor era ministru de stat, reprezentând interesele Bucovinei în guvernele liberale s-au născut inevitabile afinități și simpatii¹⁸. Evoluția conduitei politice a lui Ion Nistor este surprinsă foarte sugestiv de Sextil Pușcariu în memoriile sale. La 29 mai 1921, cu ocazia unei îndelungate întrevederi cu Ion Nistor, Pușcariu nota cu privire la acesta, că “mersul său politic îl îndeamnă în mod fatal spre liberali”¹⁹. La 31 mai 1921, Sextil Pușcariu consemna: “Nistor și Lapedatu s-au aruncat cu totul în brațele politicii. Amândoi admiratori ai Brătienilor, ei cred că toți oamenii de bine trebuie să slujească Partidul Național Liberal. Mai ales Nistor și-a format niște convingeri mature politic, recunoscând că politica trebuie făcută cu armele tradiționale, numai în luptă aprigă cu adversarul și cu o disciplină de partid de fier”²⁰.

În această perioadă, Partidul Democrat al Unirii nu a fost ferit de sciziuni. După ce o parte a liderilor s-au alăturat grupării lui Dori Popovici, organizată în jurul ziarului “Țărănimea”, care în aprilie 1920 a fuzionat cu Partidul Poporului, în iunie 1920 și-au anunțat demisia mai multe cadre importante, în frunte cu Vasile Bodnărescu, nemulțumite de modul cum s-a soluționat problema candidaturilor în circumscripția Rădăuți, la alegerile din mai 1920. Acesta din urmă a întemeiat Partidul Țărănesc din Bucovina, care, în iunie 1922, a aderat la Partidul Țărănesc²¹.

La rândul său, Ion Nistor, în ianuarie 1922 a încheiat cartel electoral cu Partidul Național Liberal, iar în anul următor a fuzionat cu acesta din urmă. Imediat după depunerea proiectului de constituție, guvernul i-a convins pe Ion Inculeț și Ion Nistor, șefii partidelor cu ajutorul cărora Ion

I.C. Brătianu arătase regelui în ianuarie 1922, că face guvern de coaliție, să fuzioneze cu Partidul Liberal. Menirea acestui act politic, după opinia lui Ion Ciupercă, era să sporească autoritatea atât de contestată a guvernului, de a da țării Constituția²². În ședința din 29 ianuarie a Camerei Deputaților și cea din 31 ianuarie a Senatului, Ion Nistor citește declarația de fuziune a partidului său cu Partidul Național Liberal. În cadrul acesteia ținea să sublinieze: “Colaborarea noastră de până acum, loială, sinceră și patriotică a avut darul să scoată tot mai mult în evidență congruența de principii și sentimente și asemănarea de program între partidul nostru și cel național-liberal.

De asemenea, a subliniat aspectul epuizării rolului Partidului Democrat al Unirii ca partid regional cât și necesitatea ca “în fața grelei opere de consolidare a unirii și de reclădire a întregii organizări de stat, a apropierii și concentrării “tuturor forțelor politice, se impune ca un imperativ categoric al timpurilor grele prin care trecem”²³. Actul fuziunii urma să reprezinte o pildă pentru Partidul Național Român din Transilvania.

Fuziunea a fost votată în adunarea Partidului Democrat al Unirii din 21 ianuarie 1923²⁴. În urma fuziunii, Ion Nistor a devenit președinte al Organizațiilor Partidului Național Liberal din Bucovina, iar “Glasul Bucovinei” (care va purta pe frontispiciu titlatura de “organ național românesc”), organ publicistic al partidului în această zonă a țării. “Am aderat din convingere la programul acestui partid – nota Ion Nistor în memoriile sale – pentru că, în îndelungata colaborare cu liberalii, m-am putut convinge de sinceritatea naționalismului lor de seriozitatea operei lor administrative și de interesul pe care îl au pentru Bucovina. Concepția de armonie socială din ideologia lor corespundea pe deplin simțămintelor mele”²⁵.

Fără îndoiala că opțiunea lui Ion Nistor pentru cel mai puternic partid al perioadei interbelice, a fost unul din factorii importanți ai ascensiunii spectaculoase pe care acesta a cunoscut-o în ierarhia de stat a României întregite.

NOTE

1. Acest aspect este relevat și de corespondența purtată în cursul anului 1919 între Ion Nistor și Alexie Procopovici, cel din urmă fiind în acel moment secretar de redacție al cotidianului “Glasul Bucovinei”.
2. “Glasul Bucovinei”, an II, nr. 240, 14 sept. 1919, p. 2.
3. *Ibidem*, nr. 249, 26 sept. 1919, p. 1.
4. *Ibidem*, nr. 264, 26 oct. 1919, p. 1.
5. *Ibidem* și *** *Enciclopedia Partidelor Politice din România (1862-1994)*, București, 1995, p. 47.
6. “Glasul Bucovinei”, *loc. cit.*
7. *Ibidem*, nr. 242, 12 sept. 1919, p. 2.
8. *** *Enciclopedia Partidelor Politice din România*, p. 47.
9. Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 147.
10. Radu Economu, *op. cit.*, p. 77.
11. Ion Agrigoroaiei, *Nicolae Iorga și consolidarea României întregite*, în “AȘUI”, tom XXXVI, 1990, p. 8.
12. Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 147.
13. Arhivele Istorice Centrale. Fond Președinția Consiliului de Miniștri, d. 3/1920, f. 3.
14. Dezbaterile Parlamentare, Senatul. Ședința din 28 iunie 1920 în “Monitorul Oficial”, Partea a III-a, nr. 2 din 3 iulie 1920, p. 50.
15. *Ibidem*, p. 55.
16. Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*

17. Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 109.
18. Doina Alexa, *op. cit.*, p. 287.
19. Sextil Pușcariu, *Memorii*, București, Ed. Minerva, 1978, p. 525.
20. *Ibidem*, p. 257.
21. Dimitrie Marmeliuc, *op. cit.*, p. 256.
22. Ion Ciupercă, *Opoziție și putere în România anilor 1922-1928*, Iași, 1994, p. 97.
23. Dezbaterile Parlamentare, Senatul. Ședința din 31 ianuarie 1923 în "Monitorul Oficial", Partea a III-a, nr. 16 din 20 iulie 1920, p. 217-225.
24. Dimitrie Marmeliuc, *op. cit.*, p. 256.
25. Ion Nistor, *Date autobiografice*, p. 33.